

Kuo bus svarbi 2040 m. kovo 11-oji?

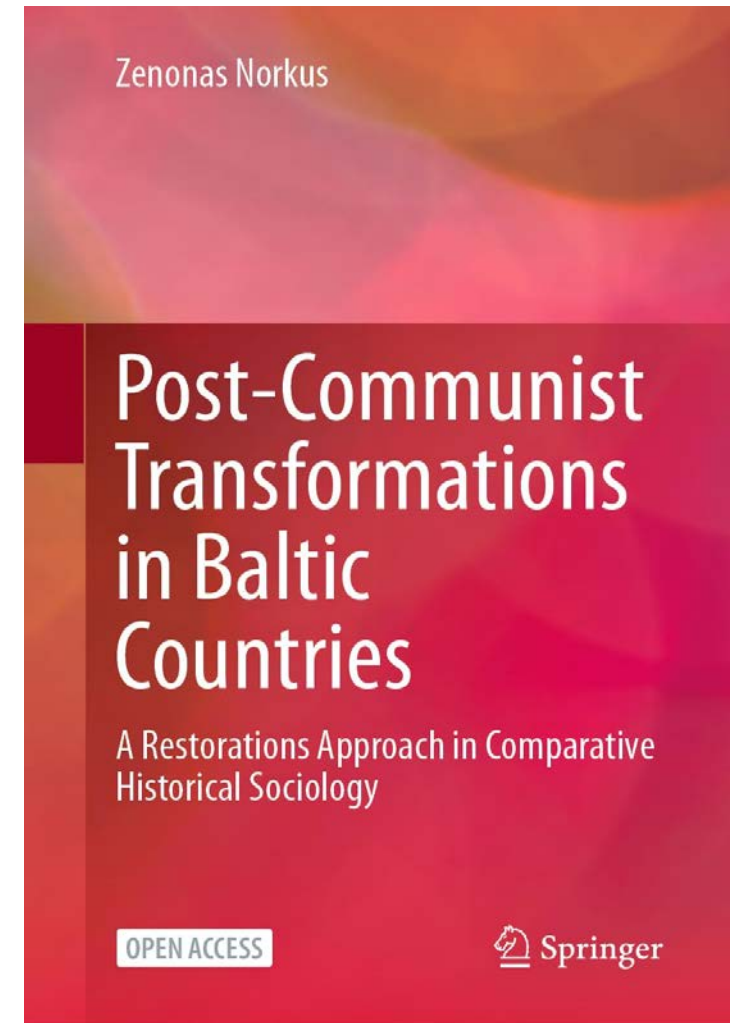
Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo sėkmė modernių socialinių restauracijų teorijos požiūriu

Vilniaus Universiteto Filosofijos fakulteto
prof. ZENONĄ NORKŲ
kalbina
AURIMAS ŠVEDAS (Lietuvos Istorijos
Institutas)

The Great Restoration: Post-Communist Transformations from the Viewpoint of Comparative Historical Sociology of Restorations.
Series: International Comparative Social Studies, Volume: 56

<https://brill.com/display/title/63872>

- <https://we.tl/t-e9AHokFiSI>

Post-Communist Transformations in Baltic Countries: A Restorations Approach in Comparative Historical Sociology
<https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-39496-6> (OPEN ACCESS)

Ką noriu pasiūlyti?

Kaip galėtų atrodyti pažangos, vykdant 2023 m. LR Seimo patvirtintą VALSTYBĖS PAŽANGOS STRATEGIJĄ „LIETUVOS ATEITIES VIZIJA „LIETUVA 2050“ tarpinis įvertinimas „LIETUVA 2040“.

Studijuojant aukštojoje mokykloje toks tarpinis įvertinimas dažniausiai būna rengiamas išėjus maždaug pusę kurso medžiagos, ir yra vadinamas kolokviumu.

Kaip turbūt žinoma, ankstesnė strategija „Lietuva 2030“ numatė, kad 2030 Lietuva bus tarp 10 dešimties pažangiausių ES šalių.

Strategija „Lietuva 2050“ kelia dar ambicingesnį tikslą – patekti į pažangiausių šalių penketuką.

2040 metų kovo 11 d. KOLOKVIUMAS

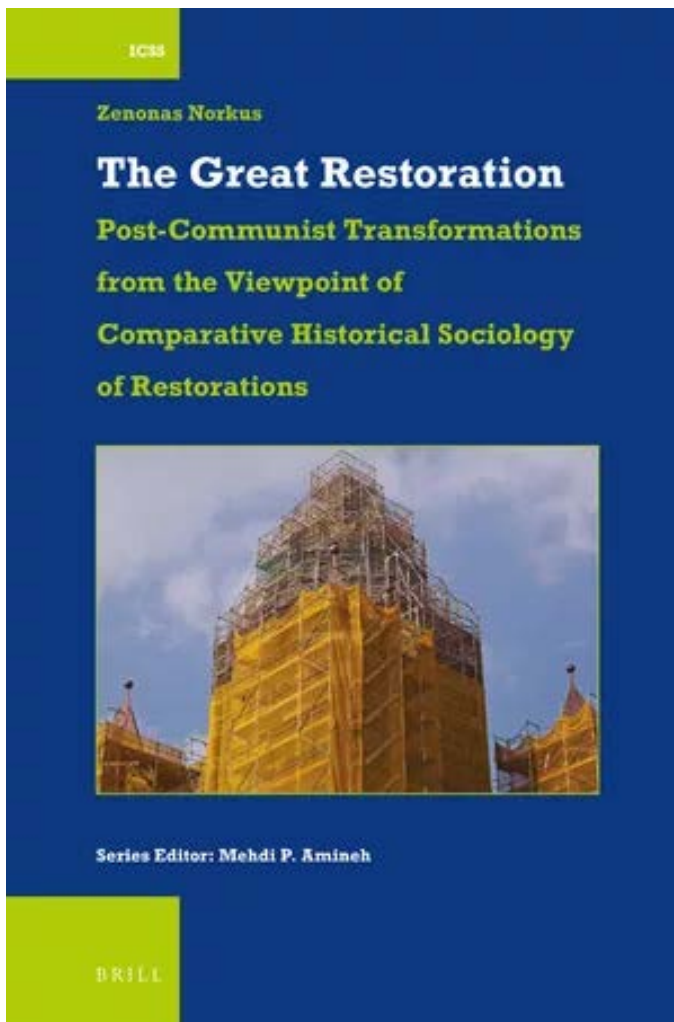
Šiais laikais, laikydami kolokviumą/tarpinį patikrinimą ar galutinį egzaminą mokiniai ar studentai paprastai sprendžia testus.

Mano pasiūlymą sudaro 4 užduotys, kiekvienoje jų po du testus. Tarus, kad sėkmingai išsprendus testą skaičiuojamas 1 taškas, maksimalus įvertinimas būtų 8 taškai.

Tiesa, 2, 3, 4 užduočiai pateikiami du variantai: lengvesnis ir sunkesnis.

Lengvesniuose tų užduočių variantuose yra tik po vieną testą. Tada maksimalus balų skaičius būtų 5 (max 2 + 1+1+1).

KUO GRINDŽIAMOS 2040 M. KOVO 11 D. KOLOKVIUMO UŽDUOTYS?

<https://we.tl/t-e9AHokFiSl>

Tos užduotys grindžiamos „mėlynoje“ knygoje išdėstyta modernių socialinių restauracijų teorija, kuri savo ruožtu išplėtota lyginant dvi didžiąsias moderniąsias revoliucijas – Prancūzijos 1789 ir Rusijos 1917.

Abiejų šių revoliucijų įvardinimas „didžiosiomis“ neimplikuoja, kad jos vienodai „didžios“ savo idėjų verte, o konstatuoja jų istorinių pasekmių mastą.

Svarbiausias jų panašumas buvo tas, kad tos revoliucijos didžiausio pakilimo metu buvo projektuojamos kaip pasaulinės revoliucijos. Prancūzų revoliucionieriai svajoto nuversti „tironus“, t.y. pretenduojančius į paveldimą valdžią iš Dievo malonės valdovus visame pasaulyje ir sukurti pasaulinę demokratinių respublikų federaciją amžinajai taikai užtikrinti. Drauge turėjo būti sugriautos imperijos ir išvaduotos pavergtos tautos.

Rusų revoliucionieriai manė, kad amžinoji taika neįmanoma, pasauliniu mastu nelikvidavus privačios nuosavybės gamybos priemonėms. Galutinis tikslas – taip pat pasaulinė federacija, tik ne buržuazinių, o socialistinių respublikų. Jie taip norėjo sugriauti visas imperijas, išvaduoti visas pavergtas tautas.

Tarybinių socialistinių respublikų sąjunga (TSRS) buvo suprojektuota kaip būsima pasaulinė TSRS, apie ką bylojo ir jos simbolika. Toks tikslas buvo įrašytas į III Internacionalo, t.y. pasaulinio komunistų partijų susivienijimo programą.

KUO GRINDŽIAMOS 2040 M. KOVO 11 D. KOLOKVIUMO UŽDUOTYS? (II)

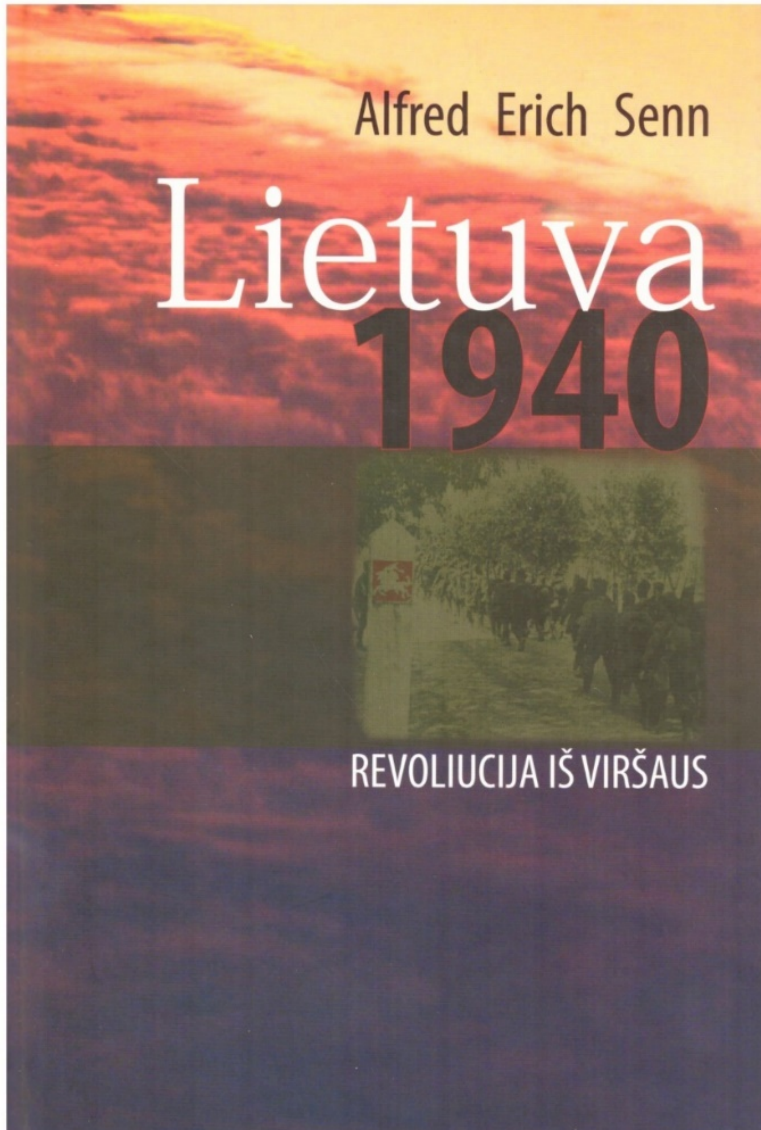
Būtina priemone galutiniam tikslui pasiekti ir vieni, ir kiti laikė revoliucinį karą. Revoliucinis karas – tai karas vardan amžinos taikos, paskutinis karas, karas, kad užbaigti visus karus.

Todėl abi revoliucijos buvo eksportuojamos į kaimynines šalis.

1792-1799, Prancūzijos revoliucinio karo metu visur, kur įžengdavo prancūzų kariuomenė, buvo steigiamos „seseriškos“ respublikos.

Kur įžengdavo Raudonoji Armija, buvo įkuriama tarybų valdžia arba „liaudies demokratija“, steigiamos „broliškos“ respublikos.

LIETUVOS ATVEJIS: KAS ĮVYKO 1940 M.

Ne tik okupacija, bet ir importuota revoliucija iš viršaus

1990 m. buvo atkurta / restauruota ne tik nepriklausoma Lietuvos valstybė, bet ir ekonominė santvarka (pagrįsta privačia nuosavybe gamybos priemonėms rinkos ekonomika, kitaip kapitalizmas), o taip pat ir politinė santvarka (demokratija, sugriuvusi dar anksčiau – 1926).

KUO GRINDŽIAMOS 2040 M. KOVO 11 D. KOLOKVIUMO UŽDUOTYS? (II)

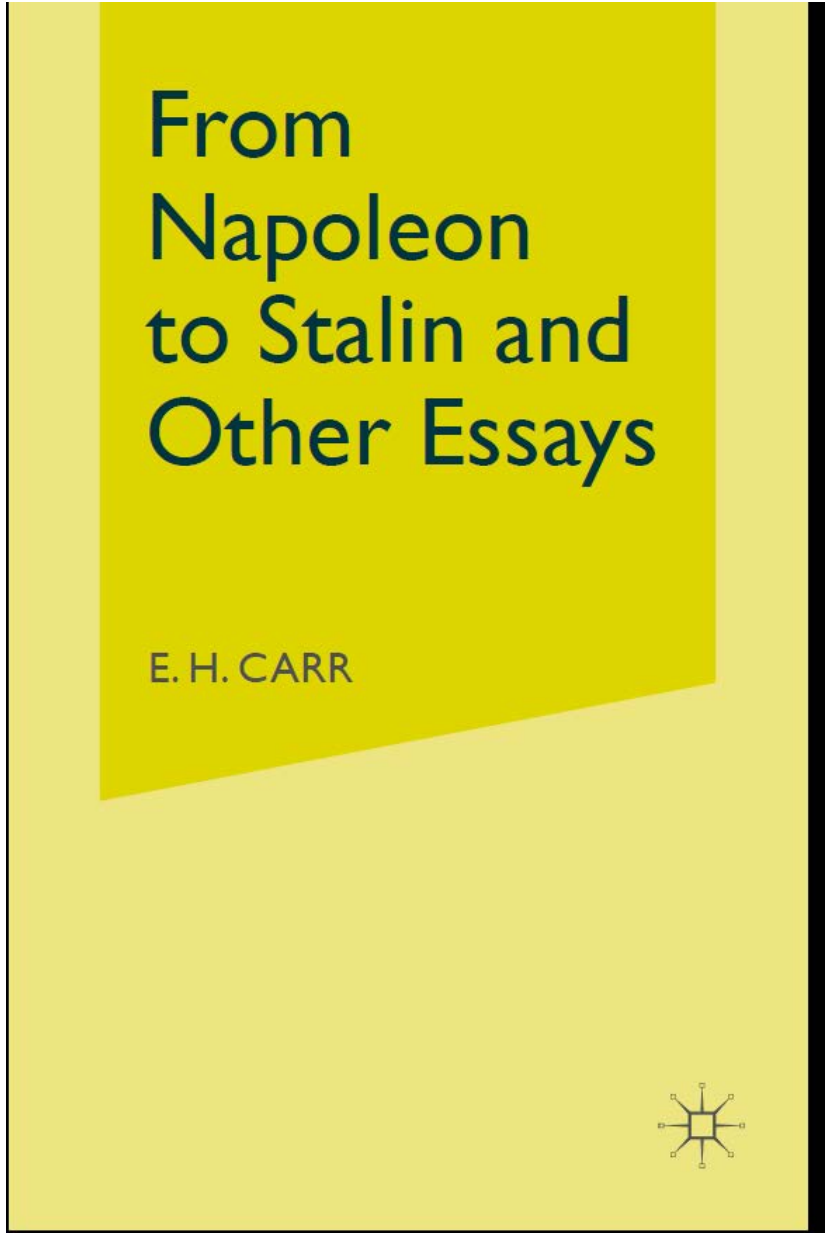
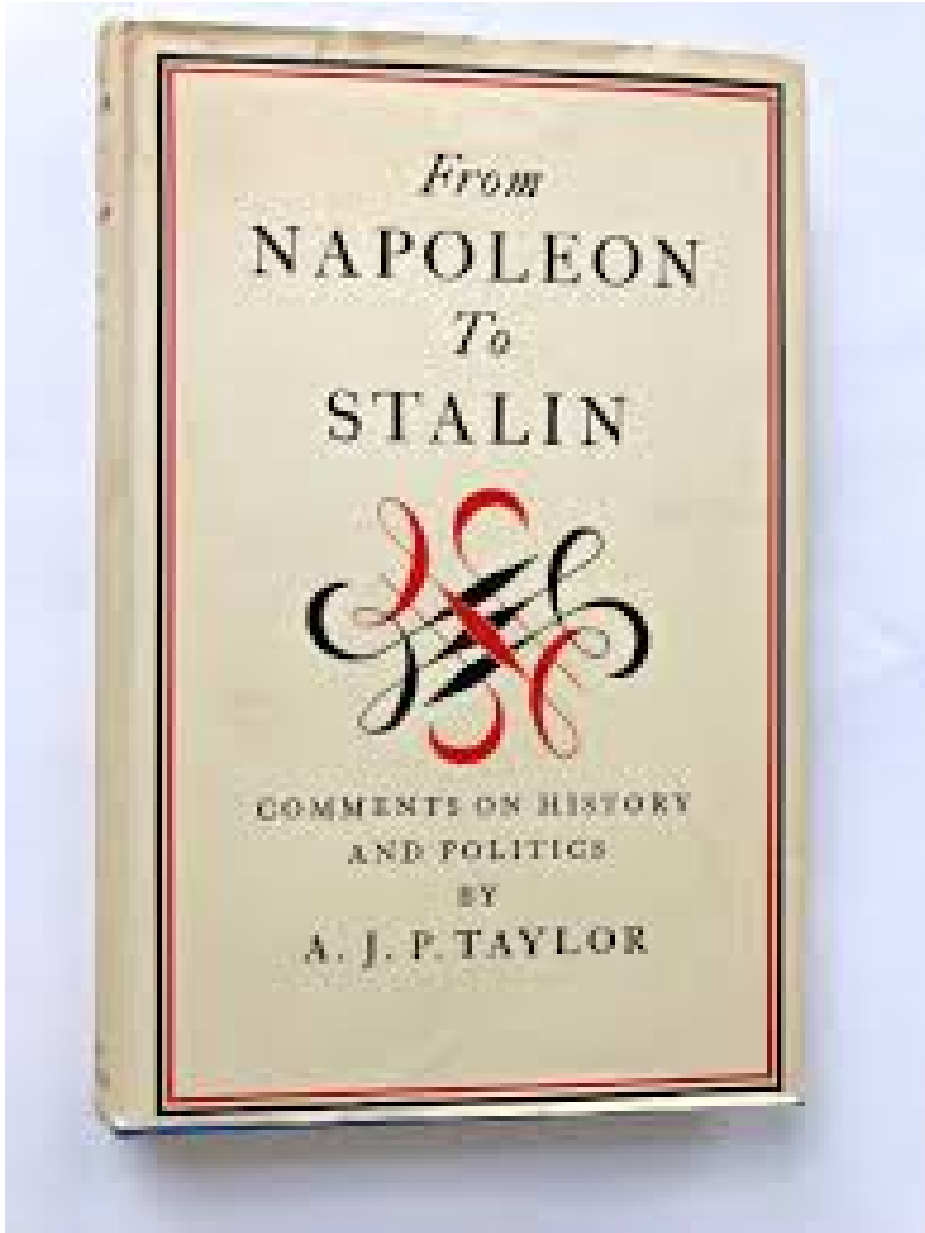
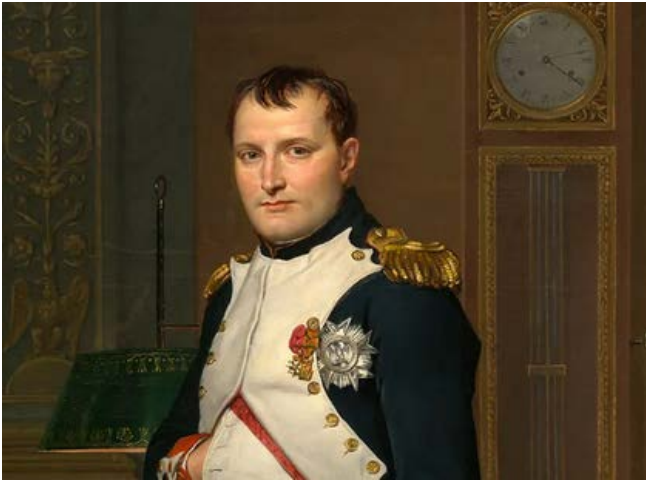
Abiejų revoliucijų paradoksas:

Pirmas paradoksas

Vyko vardan visuotinio išvadavimo nuo politinės, tautinės (Prancūzijos revoliucija), bet sukūrė santvarkas, kurios buvo labai nutolusios nuo tų revoliucijų idealų

Antras paradoksas

Kadangi abi revoliucijos įvyko didžiosiose valstybėse, tai net patyrusios nesėkmę kaip pasaulinės revoliucijos, jos sukūrė naujas imperijas (Napoleono ir Sovietų Sąjungos).

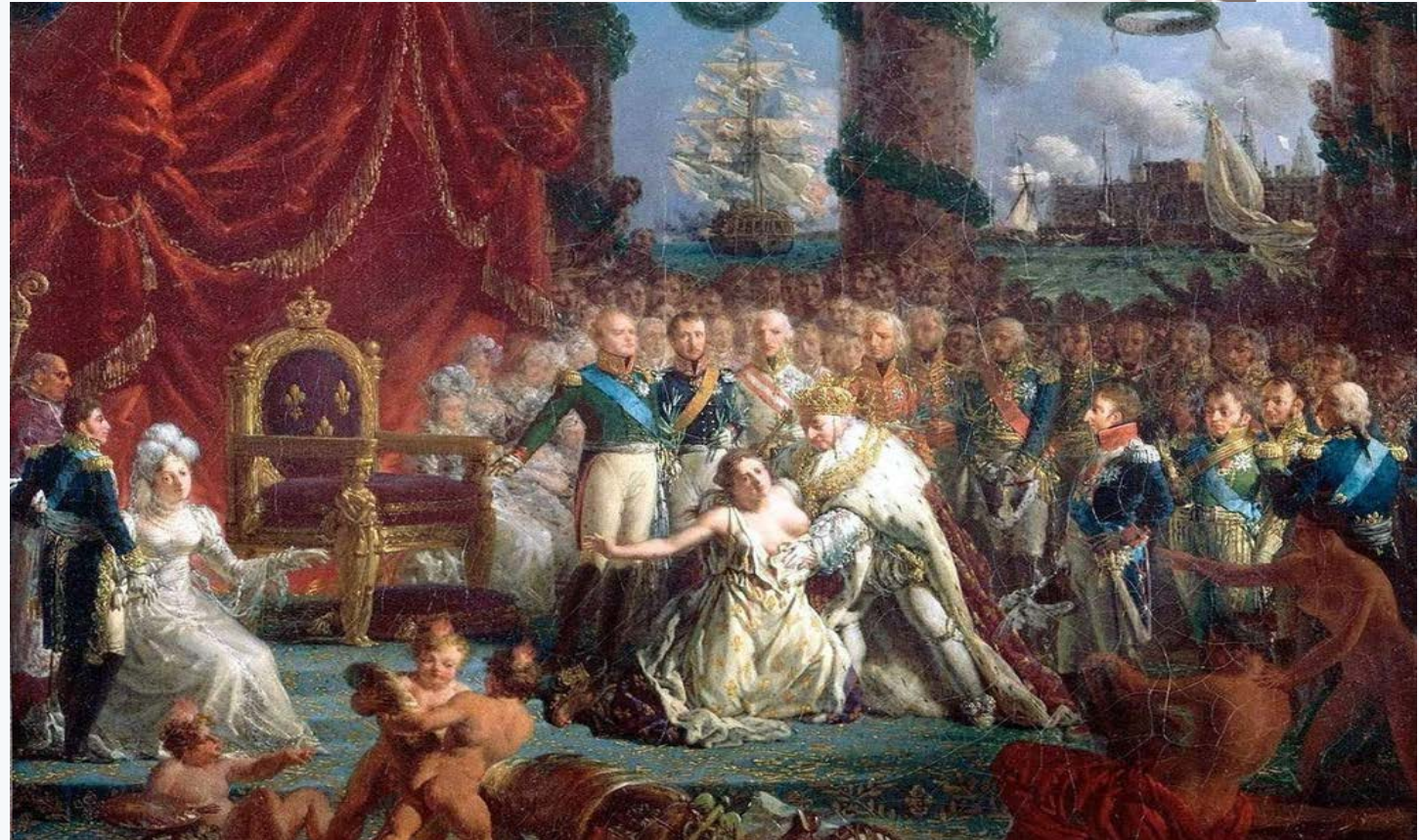

Eugène Delacroix (1798-1863)

La Liberté guidant le peuple (1830) Luvras

- [Louis-Philippe Crépin](#) (1772-1851) Burbonų restauracijos 1814 m. alegorija
- (Liudvikas XVIII, apsuptas Napoleoną nugalėjusios koalicijos valstybių valdovų padeda prisikelti Prancūzijai, kuri vaizduojama kaip puolusi moteris, suvedžiota ir išnaudota revoliucionierių ir Napoleono)

KAS GI YRA PAŽANGOS VARIKLIS – REVOLIUCIJOS AR RESTAURACIJOS? 19 AMŽIUS – REVOLIUCIJŲ AR RESTAURACIJŲ ŠIMTMETIS?

THE AGE OF REVOLUTION 1789 – 1848

ERIC HOBSBAWM

HISTORY OF CIVILIZATION

RESTAURACIJOS ĮGYVENDINA MINIMALIĄ / SAIKINGĄ REVOLIUCIJŲ PROGRAMĄ

- Prancūzijos revoliucijos siekis buvo tautos suverenumo principo įgyvendinimas demokratinėje respublikoje.
- Realus rezultatas buvo jakobinų teroras ir po to Napoleono imperija.
- Siekdami išvengti revoliucijos pasikartojimo, Restauracijos metu daugelis atgavusių sostus monarchų paskelbė arba pažadėjo konstitucijas, numatančias vyriausybės atsakomybę labai apribotam turto ir kitais cenzais elektoratui.
- 1815 m. restauruota Bourbonų monarchija buvo konstitucinė, o ne absoliutinė, nors pati konstitucija buvo monarcho dovanota, o ne steigiamojo susirinkimo priimta.
- Tokiu pat būdu (monarchams „dovanojant“ konstitucijas) konstitucionalizmas ir parlamentarizmas iki 1914 m. įsiviešpatavo visoje Europoje. Buvo tik trys respublikos: Šveicarija, Prancūzija (nuo 1870) ir Portugalija (nuo 1910).
- Motyvas „dovanoti“ – buvo „prancūziškos“ revoliucijos baimė. Demokratija triumfavo, bet ne demokratinėje respublikoje, apie kurią svajojo revoliucionieriai, bet konstitucinėje monarchijoje

DE GRUYTER
OLDENBOURG

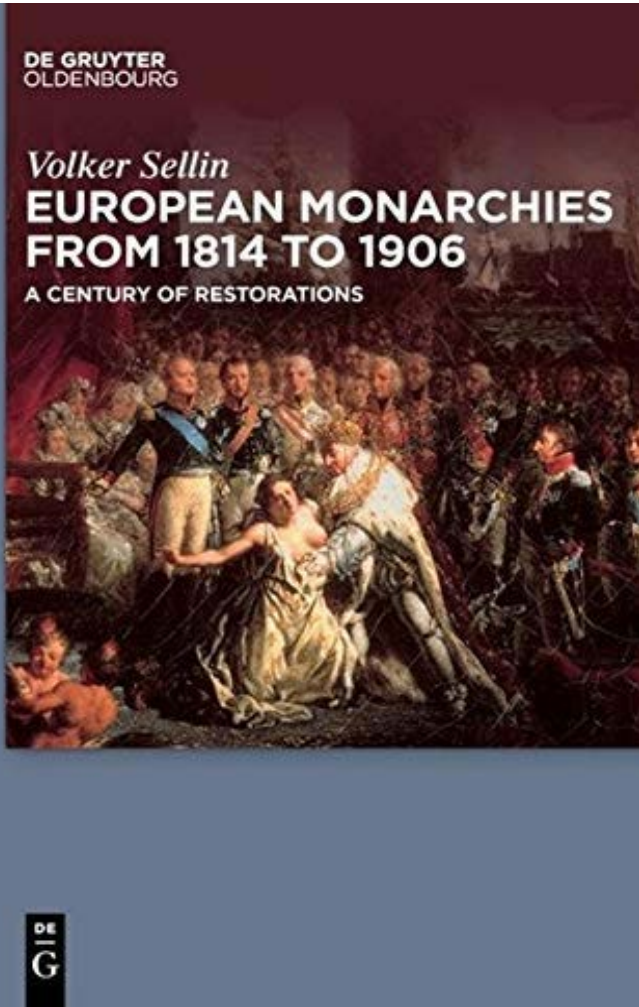
Volker Sellin EUROPEAN MONARCHIES FROM 1814 TO 1906

A CENTURY OF RESTORATIONS

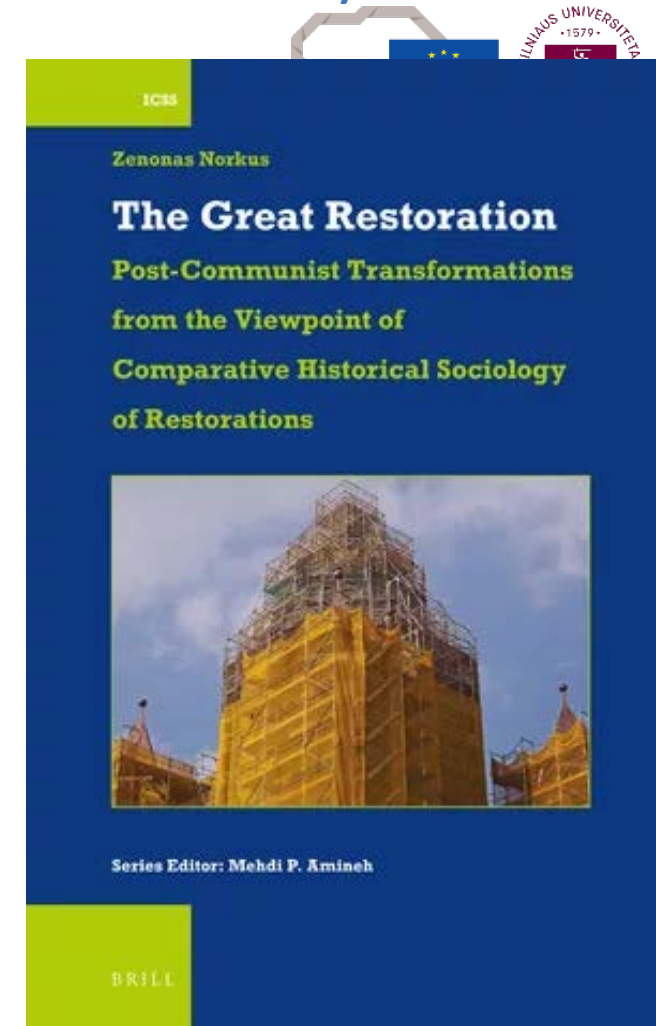

GIR

KAS GI YRA PAŽANGOS VARIKLIS – REVOLIUCIJOS AR RESTAURACIJOS? KODĖL „AGE OF REVOLUTIONS“, — JEIGU VISOS XIX A. REVOLIUCIJOS PRALAIMĖJO (TRUMPO LAIKO PERSPEKTYVOJE)?

- Rusijos revoliucija taip pat neįvykdė pažado sukurti visuomenę be priespaudos ir išnaudojimo, kurioje būtų įgyvendinta dar platesnė ir gilesnė demokratija, negu pačiose demokratiškiausiose kapitalistinėse šalyse. Realūs padariniai buvo totalitarizmas ir sovietinė imperija.
- Tačiau „socialistinės alternatyvos“ egzistavimas pagreitino „naktinio sargo“ tipo valstybės transformaciją į gerovės valstybę, garantuojančią socialines teises savo piliečiams. Gerovės valstybė tapo norma arba standartu po Antrojo pasaulinio karo.
- Gerovės valstybės institucijų išplėtojimas drauge su ekonominiu pirmavimu ir įgalino kapitalizmą užtikrinti spartesnę socialinę raidą (*human development*) palyginus su realiai egzistavusiu socializmu.
- Galima teigti, kad bent jau skandinaviškas jos variantas („švediškas socializmas“) įgyvendina minimalią socialistinės revoliucijos programą.
- Kapitalizmo papildymas jį restauruojant gerovės valstybės institucijomis reiškia jo atsparumo padidinimą naujoms revoliucijomis, panašiai kaip restauruojant 1815 m. revoliucijos nuverstas dinastijas, monarchinė santvarka buvo papildoma atstovaujamosiomis institucijomis padidinti jų atsparumą respublikoniškos revoliucijos pasikartojimui.

<https://we.tl/t-e9AHokFiSI>

Kur esame? Pasaulinės istorijos požiūriu, gyvename ANTROSIOS DIDŽIOSIOS RESTAURACIJOS LAIKOTARPIU (PIRMASIS BUVO 1815-1848 M.)

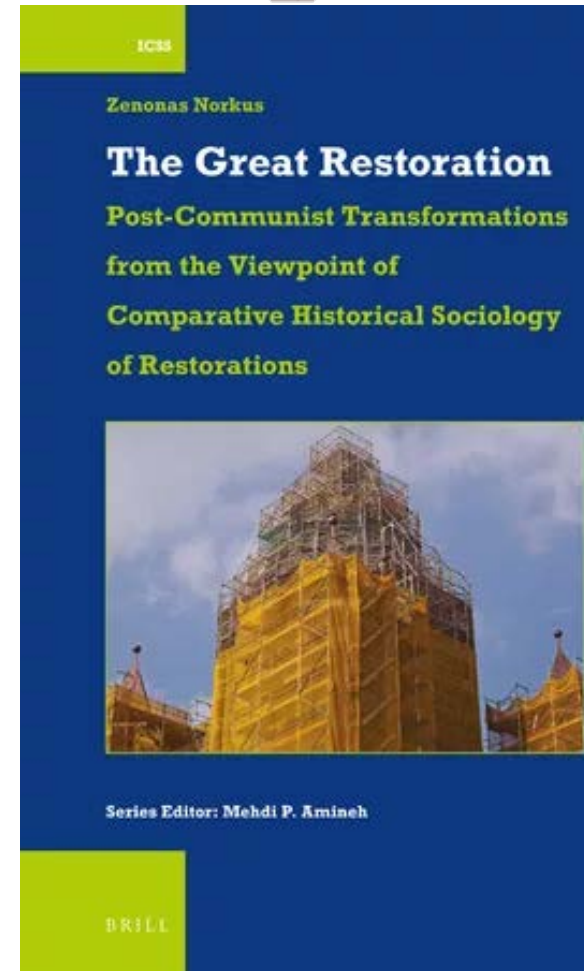
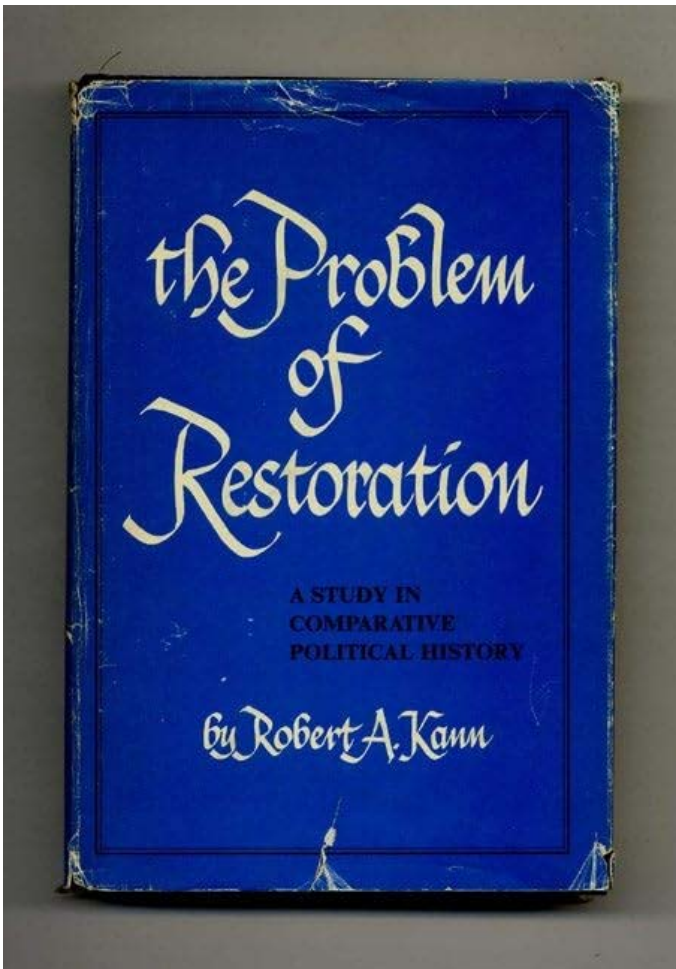
Restauracijos siekis yra išvengti naujų revoliucijų: **NEVER AGAIN!**

Argi visa Lietuvos (ir kitų Baltijos šalių) vidaus ir (ypač) užsienio politika nėra pajungta tikslui – kaip išvengti 1940 m. pasikartojimo?

Jeigu restauracijos siekis yra išvengti naujų revoliucijų, tai restauratoriai ar atkūrėjai turi ne mėginti atkurti ne ikirevoliucinę santvarką su visais jos trūkumais, bet jos pagerintą variantą, kuris būtų „apdraustas“ nuo revoliucijos pasikartojimo.

Ką gi reiškia restauracijos sėkmė?

**ATKURTOS SANTVARKOS TVARUMĄ,
REVOLIUCIJOS NE-PASIKARTOJIMĄ**

<https://we.tl/t-e9AHokFiSI>

TOKIA PAGRINDINE

AUSTRŲ KILMĖS JAV ISTORIKO ROBERTO KANNO (1906–1981)

ĮŽVALGA

„THE PROBLEM OF RESTORATION: A STUDY IN COMPARATIVE POLITICAL HISTORY“ (UNIVERSITY OF CALIFORNIA PRESS, 1968).

PALYGINO 11 RESTAURACIJŲ

PATEIKIA RESTAURACIJOS APIBRĖŽIMĄ, KURIS ATRODO GERIAUSIAS

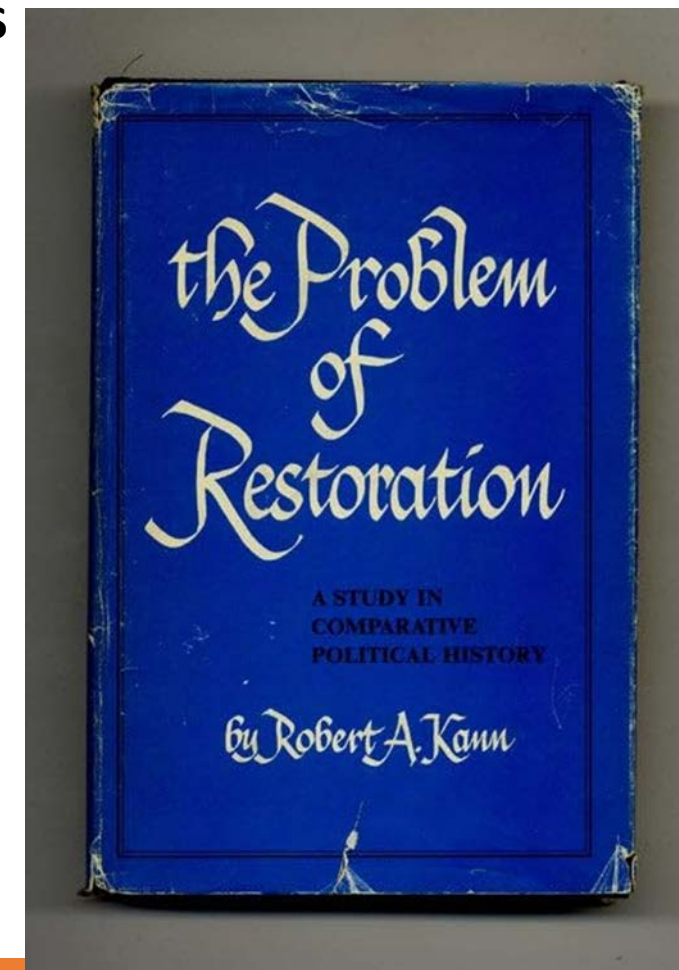
Pagal Kanno, restauracija yra paskutinė grandis sekoje, kurią sudaro trys grandys:

pradinė ar originali socialinė sistema A, tarpinė sistema B, „revoliucijos pagimdyta“ ir restauruota sistema C, kuri teigia ar konstruoja tęstinumą su originalia sistema A, kurį pertraukė revoliucinis perėjimas iš pradinės sistemos A į tarpinę sistemą B.

RESTAURACIJA SĖKMINGA, JEIGU ATKURTOJI SANTVARKA IŠVENGIA NAUJOS REVOLIUCIJOS 1–2 jo taip vadinamas politines kartas, 35–40 arba 70–80 metų.

Aš pateikiu kiek kitokį atsakymą į klausimą KAS GI YRA RESTAURACIJOS SĖKMĖ

Atkurtos santvarkos tvarumo patikrinimo laikotarpio trukmė priklauso nuo to, kiek truko, kiek tvarios buvo pradinė ir tarpinė santvarkos.

PIRMOJI KOLOKVIUMO UŽDUOTIS; PIRMI DU TESTAI, O KARTU ATSAKYMAS, KODĖL VISUS TESTUS BUS GALIMA PRITAIKYTI TIK 2040 M.

RESTAURACIJA YRA VISIŠKAI TVERMIŠKAI/TRUKMIŠKAI SĖKMINGA, JEIGU RESTAURUOTA/ATKURTA SOCIALINĖ SISTEMA IŠLIEKA (TRUNKA, TVERIA) ILGIAU IR UŽ PRADINĘ, IR UŽ TARPINĘ SOCIALINĘ SISTEMĄ B. JEIGU RESTAURUOTA SISTEMA TVERIA ILGIAU TIK UŽ A ARBA B, TAI RESTAURACIJA YRA TIK IŠ DALIES SĖKMINGA.

Taigi, restauracijos sėkmės vertinimas apima dviejų testų pritaikymą. Tai pradinės/originalios sistemos pranokimo testas (*outperforming original system test*; OOST) ir tarpinės sistemos pranokimo testas (*outperforming intermediate system test*; OIST). Restauracija, išlaikiusi vieną iš šių testų, gali būti laikoma iš dalies sėkminga. Abiejų testų išlaikymas reiškia visišką arba pilnutinę restauracijos sėkmę. Restoruotos sistemos tvarumas reiškia ne tai, kad ji nesikeičia, bet keičiasi evoliuciniu reformų būdu.

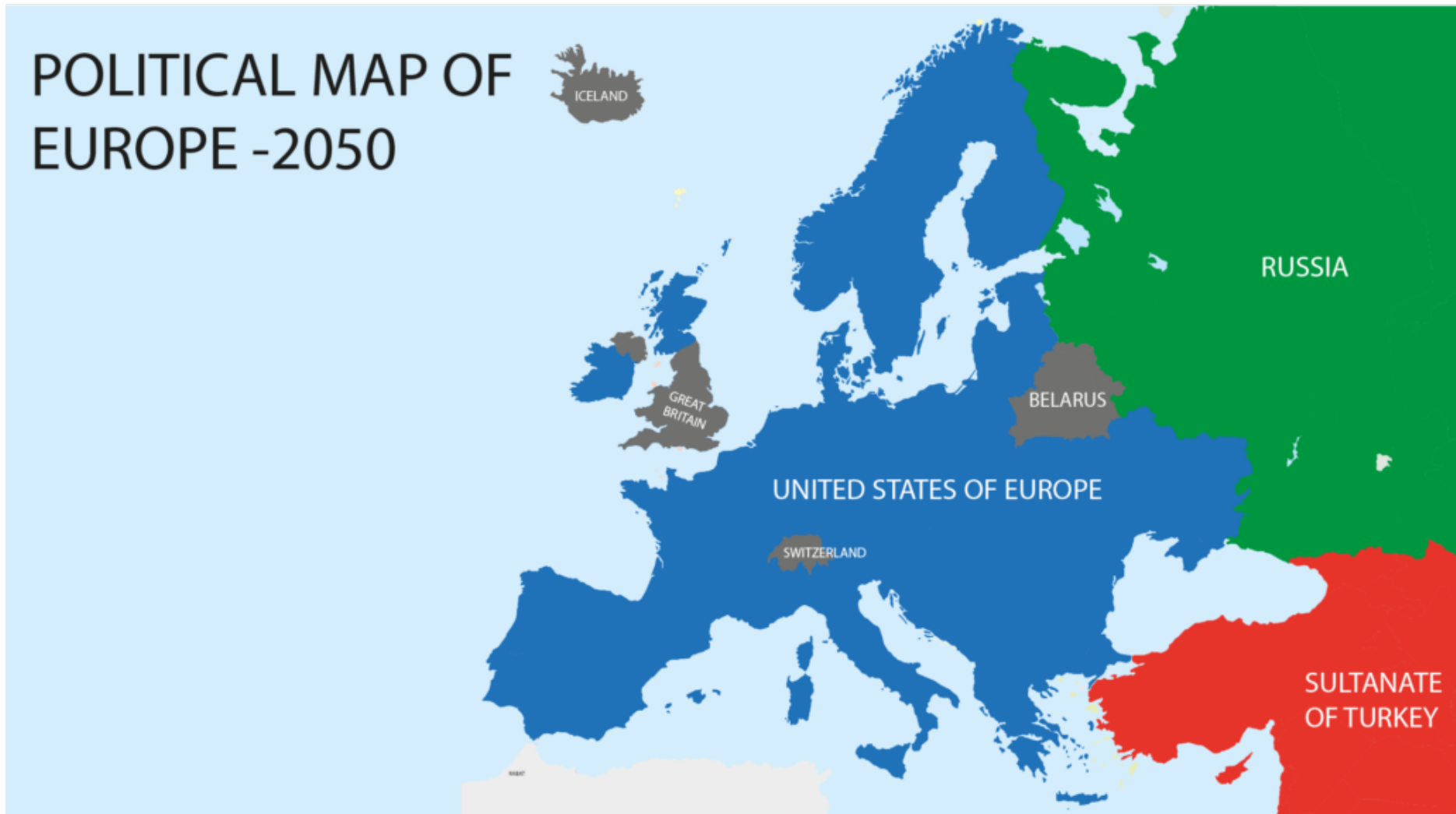
Jau galima konstatuoti dalinę baltiškųjų restauracijų trukmės sėkmę, nes 1990 m. atkurtos Baltijos valstybės ir politiniai ekonominiai režimai gyvuoja ilgiau (34 metai) už savo tarpukario pirmtakus (1918–1940 m., 22 metai).

Demokratijos atveju 6 (Lietuva 1920-1926 m.) ar 14 (Estija ir Latvija 1920–1934 m.) metų.

Visišką jų trukmės sėkmę bus galima konstatuoti 2039–2040 m. (minint šimtąsias nelemtojo Molotovo-Ribbentropo protokolo ir jo padarinių metines), kai atkurtosios Baltijos valstybės savo ilgaamžiškumu pranoks taip pat ir tarpinį totalitarinių okupacijų laikotarpį (50 metų, 1940–1990 m.).

UŽSIRAŠOME PIRMAJĄ TAŠKĄ! TAI GALĖJOME PADARYTI JAU 2012 M., O DEMOKRATIJOS ATKŪRIMUI JAU 1996 M.!

Kaip galėtų atrodyti „nesėkmė“ sprendžiant pirmos užduoties antrąjį testą? Nebūtinai naują, tikėtina laikiną ir dalinę Baltijos šalių okupaciją. Valstybės atkūrimo nesėkmė būtų ir greita revoliucinė ES federalizacija (dar iki 2040) kaip šalutinė (pergalingo) karo su Rusija pasekmė. Taip vadinamą Vokietijos suvienijimą 1871 m. pagreitino pergalingas karas su Prancūzija 1870–1871 m.

Restauracijos veikmės sėkmės sąvoka (I)

Restauratoriai ne prieš pažangą, jie prieš revoliucijas!

19–20 a. didžiausią pažangą padarė Skandinavijos šalys, kurios išvengė revoliucijų, t.y. vystėsi nuosekliai evoliuciniu būdu.

Teigiu, kad restauruotos sistemos stabilumas ir ilgaamžiškumas (imunitetas naujoms revoliucijoms) priklauso nuo to, kiek jos – santykinai geriau ar blogiau palyginus su savo pirmtakėmis – geba užtikrinti ekonominę ir socialinę pažangą, kitaip sakant ją pagreitinti.

Restauracijos veikmės sėkmės susiejimą su ekonominės ir socialinės pažangos pagreitinimu galima pagrįsti tuo, kad revoliucinės idėjos patrauklios būtent žmogaus socialinės raidos pagreitinimo pažadais.

Tai ypač būdinga komunistinei ideologijai, kuri žadėjo tiesiog žemišką rojų (komunizmą) po palyginti trumpo socializmo ir komunizmo statybos laikotarpių.

Restauracijos veikmės sėkmės sąvoka (II)

Revoliucines ideologijas diskredituoja jų pagimdytų santvarkų negebėjimas tesėti šiuos pažadus, kuris skatina ilgėtis „senų gerų“ ikirevoliucinių laikų bei svajoti apie jų sugrįžimą (todėl restauracijos idėjos ir tampa patrauklios).

Iš kitos pusės, restauruota santvarka lojalumą sau užsitikrina spartesniu gyvenimo gerėjimu palyginus ne tik su revoliucijos sukurta santvarka, bet palyginus su ir ikirevoliucine. Mat pretenduodama į jos atkūrimą ir pratęsimą, atkurtoji santvarka įsipareigoja veikti ne blogiau ir už ją.

Gyvenimo gerėjimo pagreitėjimas palyginus su originalia ir tarpine (revoliucijos sukurta) sistema suteikia pakankamą pagrindą numatyti atkurtos santvarkos ilgaamžiškumą (su išlyga dėl išorinių tarptautinės politikos veiksnių).

Rodikliai, naudojami veikmės sėkmės testuose

Siūloma restauracijos sėkmės samprata leidžia restauracijos sėkmės konkrečioje šalyje vertinimą paversti socialinio mokslinio matavimo ir palyginimo uždaviniu.

Ekonominė pažanga matuojama bendrojo vidaus produkto (BVP augimu).

Socialinė pažanga matuojama vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (VTGT) ilgėjimu bei vidutinio suaugusių vyrų ir moterų ūgio didėjimu karta iš kartos.

Pastarasis (antropometrinis) rodiklis indikuoja jauniausios kartos (kūdikių, vaikų, paauglių) gyvenimo sąlygų gerėjimą, nes žmogaus organizmo augimas apsiriboja ankstyvuoju gyvenimo tarpsniu

Gerai dar būtų įtraukti išsilavinimo lygio kilimo paspartėjimą, bet daug neaiškumų dėl operacionalizacijos ir nepakanka duomenų.

2, 3, 4 kolokviumo pradinės/originalios sistemos pranokimo testo sprendimo keblumai

Tarpukario Lietuvos ekonominė, demografinė, antropometrinė istorija neištirta!

1918–1922 m. nėra tam reikalingų istorinės statistikos duomenų.

Tačiau pavyko išsiaiškinti pokyčius per 1913–1938 laikotarpį (1939 m. – jau keblumai dėl dviejų tais metais Lietuvos sienų pasikeitimų.

Sovietinio laikotarpio ekonominė, demografinė, antropometrinė istorija taip pat neištirta, bet 1938 m. galėjome pasiremti savo tyrimų rezultatais, o 1989–1990 m. autoritetingų tarptautinių organizacijų duomenų bazėmis.

Tiesa, ne visos jos operatyviai atnaujinamos, todėl daugumoje atveju knygoje naudotos duomenų eilutės pasibaigia 2018–2019 m. (rankraštis baigtas 2022 m., apie du metus truko publikacija). Specialiai šiam renginiui dviejų rodiklių eilutes pailginau 2021-2022 m. reikšmėmis)

Tyrimai atlikti 2018–2022 m. vykdant projektą
Moderniųjų restauracijų istorinė sociologija: diachroniškai lyginamasis Baltijos valstybių
pokomunistinės transformacijos tyrimas
pagrindinė produkcija dvi pristatytos monografijos; be to dar 10 straipsnių ir 200+ istorinės statistikos rinkinių

Istorikė
Aelita Ambrulevičiūtė, Vilniaus miesto
muziejus

Matematikė
Jurgita Markevičiūtė, pagrindinė darbovietė
VU Matematikos ir informatikos fakultetas

Politologas, sociologas
Vaidas Morkevičius, pagrindinė
darbovietė KTU

Duomenų valdymo specialistas
Giedrius Žvaliauskas, pagrindinė darbovietė
KTU

https://lida.dataverse.lt/dataverse/InstitutionData_HiEd_VU_MRIS;jsessionid=73668ec35187e36f99c0b3b162fd

Projektas bendrai finansuotas iš Europos socialinio fondo lėšų (projekto Nr. 09.3.3-LMT-K-712-01-0006) pagal dotacijos sutartį su Lietuvos mokslo taryba (LMTLT).

New estimation of the gross domestic product in Baltic countries in 1913–1938

Zenonas Norkus¹ · Jurgita Markevičiūtė¹

Received: 25 November 2019 / Accepted: 30 August 2020 / Published online: 26 October 2020
© Springer-Verlag GmbH Germany, part of Springer Nature 2020

Abstract

Using the demand-side approach we provide new estimates of output per capita for Estonia, Latvia, and Lithuania in 1913, 1922, 1929, and 1938. Our findings suggest that the levels of real output per capita in Estonia and Latvia were much above the all-Russian mean in 1913. In 1938, the output per capita of Estonia and Lat-

The Estonian antebellum paradox: a venture into the comparative anthropometric history of the Baltic countries in the early twentieth century

Zenonas Norkus, V. Morkevičius, A. Ambrulevičiūtė, and J. Markevičiūtė

Institute of Sociology and Social Work, Faculty of Philosophy, Vilnius University, Vilnius, Lithuania

ABSTRACT

In this study, we examine the mismatch between the anthropometric and the economic measures of human wellbeing, a fact that has gone unnoticed in the international research on anthropometric history: by 1914, Estonian males were among the tallest in the world despite the country's economic underdevelopment. We explain the anthropometric overperformance of Estonia considering the early start of the first demographic transition in relation to the special features of the agrarian reforms in the Baltic provinces. Estonian boys did grow taller than their peers in Lithuania, Finland, and even in the much richer Western countries, because their parents had smaller families.

- Releases
- Maddison Project Database 2020
- Maddison Project Database 2018
- Maddison Project Database 2013
- Maddison Database 2010

Maddison Project Database 2020

The Maddison Project Database provides information on comparative economic growth and income levels over the very long run. The 2020 version of this database covers 169 countries and the period up to 2018.

- Excel
- Stata

User information

We now offer a new 2020 update of the Maddison Project database, which uses a different methodology compared to the 2018 update. The approach of the 2018 update is identical to that of Penn World Tables, and consistent with recent economic and statistical research in this field. However, applying this approach systematically results in historical outcomes that are not consistent with current insights by economic historians, as explained in [Bolt and Van Zanden \(2020\)](#).

The 2020 update has to some extent gone back to the original Maddison approach to remedy for this (see [documentation](#)). Both the 2018 and the 2020 datasets incorporate the available recent work by economic historians on long term economic growth, the 2020 is most complete in this respect.

The Human Mortality Database

Vladimir Shkolnikov, Director	Max Planck Institute for Demographic Research
Magali Barbieri, Associate Director	University of California, Berkeley and INED, Paris
John Wilmoth, Founding Director	United Nations and formerly University of California, Berkeley

In response to the COVID-19 pandemic, the HMD team decided to establish a new data resource: **Short-term Mortality Fluctuations (STMF) data series**. Objective and internationally comparable data are crucial to determine the effectiveness of different strategies used to address epidemics. Weekly death counts provide the most objective and comparable way of assessing the scale of short-term mortality elevations across countries and time. [Here](#) we provide weekly death counts for 28 countries: Austria, Australia (doctor certified deaths), Belgium, Bulgaria, Chile, Canada, Croatia, Czech Republic, Denmark, England and Wales, Estonia, Finland, France, Germany, Greece, Hungary, Iceland, Israel, Italy, Latvia, Lithuania, Luxembourg, Netherlands, New Zealand, Northern Ireland, Norway, Poland, Portugal, Republic of Korea, Russia, Scotland, Slovenia, Slovakia, Spain, Sweden, Switzerland, Taiwan and the USA. The same data in the pooled CSV file are available for download [here](#). Data formats and methods are described in the [STMF Note](#). We also strongly recommend reading the [metadata text](#). Following the HMD practice, we also publish [original input data in standardized format](#). During the next few weeks data will be frequently updated and new countries will be added.

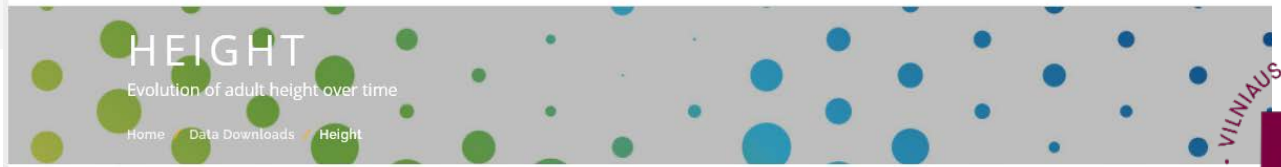
The STMF data is published under a [CC-BY 4.0 License](#). The most recent STMF update is: 2021-09-01.

New: We invite you to explore this data with our online [STMF visualization toolkit](#).

The Human Mortality Database (HMD) was created to provide detailed mortality and population data to researchers, students, journalists, policy analysts, and others interested in the history of human longevity. The project began as an outgrowth of earlier projects in the [Department of Demography at the University of California, Berkeley, USA](#), and at the [Max Planck Institute for Demographic Research in Rostock, Germany](#) (see [history](#)). It is the work of two teams of researchers in the USA and Germany (see [research teams](#)), with the help of financial backers and scientific collaborators from around the world (see [acknowledgments](#)). The Center on the Economics and Development of Aging (CEDA) French Institute for Demographic Studies (INED) have also supported the further development of the database in recent years.

We seek to provide open, international access to these data. At present the database contains detailed population and mortality data for the following 41 countries or areas:

Australia	Finland	Latvia	Slovenia
Austria	France	Lithuania	Spain
Belarus	Germany	Luxembourg	Sweden
Belgium	Greece	Netherlands	Switzerland
Bulgaria	Hong Kong	New Zealand	Taiwan
Canada	Hungary	Norway	U.K.
Chile	Iceland	Poland	U.S.A.
Croatia	Ireland	Portugal	Ukraine
Czechia	Israel	Republic of Korea	
Denmark	Italy	Russia	

- Global data
- Country-specific data for all countries
- Region-specific data for all regions
- Individual country data

DOWNLOAD GLOBAL DATA

Age-specific ↓

Data available for download are the latest estimates. For previous version please see [archives](#).

Human Life Table Database

- Home
- Methods
- Formats
- Terms
- Data
- Credits
- Links
- Contact

The Human Life-Table Database (HLD) is a collection of population life tables for a multitude of countries covering many years. Most of the HLD life tables are for national populations, which have been officially published by national statistical offices. Some of the HLD life tables refer to certain regional or ethnic sub-populations within countries. Some of the HLD life tables are non-official life tables produced by researchers. The HLD documents the evolution of human mortality by providing a quantitative life-table description of mortality patterns. The database also supplies information on calculation techniques as well as on ways of publishing mortality data used in different countries in different times. The HLD is part of the [Human Mortality Database](#) (HMD) project. [Read more...](#)

Project Team

Three scientific institutions are jointly developing the HLD: the Max Planck Institute for Demographic Research (MPIDR) in Rostock, Germany, the Department of Demography at the University of California at Berkeley, USA and the Institut d'études démographiques (INED) in Paris, France. The MPIDR is responsible for maintaining the database.

Members of the HLD team at the MPIDR:

- Dmitri Ijanov, Director of the project
- Vladimir Shkolnikov
- Evgueni Andreev (Research University Higher School of Economics, Russia)
- Ainhoa Alustiza
- Karolin Kubisch
- Sigrid Gellers-Barkmann (former member)

Members of the HLD team at the UCB, Department of Demography:

Search

- Donate
- Resources
- About

Home > Download the data

Download the data

Data documentation

[Read more here](#)

Bulk download

The complete datasets with hundreds of indicators are available in Github repositories:
 🌐 Systema Globalis (indicators inherited from Gapminder World, many are still updated)
 🌐 Fast Track (indicators we compile manually)
 🌐 World Development Indicators (direct copy from World Bank)
 The data is organized in loose CSV files which can be consumed by any spreadsheet software. If you are developing something and want to work with the full datasets more efficiently you can benefit from [DDF data model](#).

Choose individual indicators

This menu lists all indicators available in Gapminder Tools. Select one to preview the data, then click download as CSV or

2-a kolokviumo užduotis (sunkesnis variantas)

(2) Restauracija yra visiškai ekonomiškai sėkminga, jeigu restauruotoje sistemoje C ekonominis (matuojamas BVP vidutiniškai vienam gyventojui) augimas paspartėja palyginus ir su originalia sistema A, ir tarpine sistema B. Jeigu ekonominis augimas paspartėja palyginus tik su A arba B, tai tada restauracija yra tik iš dalies sėkminga (spartos rodiklis –metinis augimo tempas per tam tikrą laikotarpį).

Lietuvos ekonominė pažanga:

	Metinis BVP vienam gyventojui augimo (%)	BVP vienam gyventojui pokytis
1913-1938 m.	1,25%	nuo 2650 iki 3619 int \$ 2011 PGP
1938-1989 m.	2,79%	nuo 3619 iki 14693 int \$ 2011 PGP
1973-1989 m.	1,22%	nuo 12103 iki 14693 int \$ 2011 PGP
1989-2018 m.	2,17%	nuo 14693 iki 27371 int \$ 2011 PGP
1989-2040 m. (užduotis)	> 1,25% ir/arba >2,79%	nuo 14693 iki > 59787 int \$ 2011 PGP
2018-2040 m. (užduotis)	> 3,62% (2011-18 buvo 4,4%)	nuo 27371 iki > 59787 int \$ 2011 PGP

TAM, KAD BŪTŲ IŠLAIKYTAS PRADINĖS SISTEMOS PRANOKIMO TESTAS, PAKANKA, KAD BVP_{vg} AUGIMO TEMPAS LIKTŲ TOKS PAT, KOKS JIS BUVO PER PIRMUS 30 ATKURTOS NEPRIKLAUSOMYBĖS METŲ; TARPINĖS SISTEMOS PRANOKIMO TESTO IŠLAIKYMU BŪTINA, kad jis iki 2040 m. išliktų toks, koks buvo pastarąjį dešimtmetį (2011-2022 m. buvo apie 4,0%). 2004-2018 m. buvo 4,21%; 2004-2022 4,15%

3-a kolokviumo užduotis (sunkesnis variantas)

(3) Restauracija yra visiškai sveikatiškai sėkminga, jeigu restauruotoje sistemoje C vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės (VTGT) ilgėjimas paspartėja palyginus ir su originalia sistema A, ir tarpine sistema B. Jeigu paspartėja palyginus tik su A arba B, tai tada restauracija yra tik iš dalies sėkminga (spartos rodiklis – VTGT pailgėjimas metais per dekadą)

Lietuvos sveikatinė pažanga:

	VTGT (abi lytys) pokytis per dekadą	VTGT (abi lytys) pokytis
1913-1938 m.	2,8 metai	nuo 45,5 iki 52,48 metų (6,98 metai)
1938-1989 m.	3,15 metai	nuo 52,48 iki 71,66 metų (19,18 metų)
1973-1989 m.	0 metų	nuo 71,62 iki 71,66 metų (0,04 metų)
1989-2018 m.	1,47 metai (visa pažanga pasiekta 1989-2008) 1989-2007 pailgėjo tik moterų VTGT, vyrų net sutrumpėjo)	nuo 71,66 iki 75,91 metų
1989-2040 m. (užduotis)	> 2,8 ir/arba > 3,15 metai	nuo 71,66 iki >85,94 metų arba nuo 71,66 iki >87,73 metų
2018-2040 m. (užduotis)	>4,5 ir/arba > 5,37 metai	nuo 75,91 iki >85,94 arba nuo 75,91 >iki 87,73 metų

2008-2018 m. VTGT pailgėjo nuo 71,70 iki 75,91 m. (4,21 metais). Tai jau ženkliai aukštesnis tempas negu tarpukariu ir tarpiniu okupacijų laikotarpiu. Bet net jeigu jis toks išliktų per likusias 2 dekadas, jo nepakaktų išlaikyti nei pirmą, nei antrą testą. Tik šiek tiek pagreitėjus, bet vieną iš testų realu išlaikyti

4 kolokviumo užduotis (sunkesnysis variantas)

(4) Restauracija yra visiškai somatiškai sėkminga, jeigu restauruotoje sistemoje vidutinio populiacijos ūgio didėjimas paspartėja palyginus ir su originalia sistema A, ir tarpine sistema B. Jeigu paspartėja palyginus tik su A arba B, tai tada Restauracija yra tik iš dalies sėkminga (spartos rodiklis – ūgio padidėjimas centimetrais per dekadą)
Lietuvos somatinė pažanga:

18-mečių vyrų ūgio pokytis per dekadą

18-mečių vyrų ūgio pokytis

1910/1928-1922/1940 m. (12 metinių kohortų) 0,98 cm/per dekadą

nuo 170,22 iki 171,39 cm (1,17 cm)

1940/1958-1971/1989 m. (31 metinė kohorta) 1,27 cm/per dekadą

nuo 173,49 iki 177,42 cm (3,93 cm)

1959/1977-1971/1989 m. (12 metinių kohortų) 0,39 cm/per dekadą

nuo 176,95 iki 177,42 cm (0,47 cm)

1989/2007-2022/2040 m. (33 metinės kohortos, užduotis) > 0,98 cm/dek arba > 1,27 cm/dek nuo 179,20 iki >182,43 cm
nuo 179,20 cm iki >183,36 cm

1989/2007-2001/2019 m. (12 metinių kohortų) 0,75 cm

nuo 179,20 iki 180,09 cm (0,89 cm)

2001/2019-2022/2040 m. (21 metinės kohortos, užduotis) > 1,11 cm arba > 1,56 cm

nuo 180,09 iki 182,43 cm
nuo 180,09 iki 183,36 cm

1989-2007 gimimo metų vyrų vidutinio ūgio didėjimo tempas nepakankamas bent vienam iš dviejų testų išlaikyti.

SOCIALINĖ PAŽANGA ATSLIEKA NUO EKONOMINĖS PAŽANGOS!

AR NE PER SUNKIOS UŽDUOTYS?

Pradinės sistemos pranokimo testas palengvėtų, jeigu tolimesni tyrimai parodytų, kad tikrosios GDPpc, VTGT ir ūgio reikšmės 1913 m. buvo didesnės, palyginus su naudotomis, o 1938 m. mažesnės (t. y. 1913-1938 m. pasiekta pažanga buvo mažesnė, palyginus su ta, kurią apskaičiavome).

Tarpinės sistemos pranokimo testas palengvėtų, jeigu tolimesni tyrimai parodytų, kad tikrosios GDPpc, VTGT ir ūgio reikšmės 1938 m. buvo didesnės, palyginus su naudotomis, o 1989 m. mažesnės

Bet lengvindami vieną testą, *galime* apsunkinti kitą.

SIŪLAU NEPANIKUOTI!

TYRIMAMS LIKO DAR 16 METŲ! LIETUVIŲ MOKSLININKAI TIKRAI NENUVILS, IŠVES SKAIČIUS KOKIŲ REIKIA

Belaukiant naujų tyrimų rezultatų galima pasinaudoti palengvintais užduočių variantais, kuriuose yra tik po vieną testą (taigi, šiuo atveju, testas ir užduotis

sutampa)

Palengvinta (2) užduoties versija AST (Amerikietiško standarto testas, American standard test):

Pokomunistinė restauracija / atkūrimas yra ekonomiškai sėkminga, jeigu restauracijos periodo pabaigoje BVPvg atotrūkis tarp šalies, kurioje buvo atkurta kapitalistinė rinkos ekonomika, ir ekonomiškai pažangiausios pasaulio šalies (JAV) ženkliai sumažėja (pokomunistinės šalies BVPvg pasiekiant bent 70 % JAV lygio)

Restauracijos periodo pabaiga yra tas laiko momentas, kai restauruota sistema savo trukme pranoksta ir pradinę, ir tarpinę sistemas. Lietuvos atveju tai yra 2040 m.

Šalims ES narėms AST galima sukonkretinti, 70% JAV lygio pasiekimo sąlyga. Kodėl 70%? Kodėl JAV?

Todėl, kad dabartinis ES šalių BVPvg vidurkis sudaro apie 70% JAV lygio.

Kodėl tada nesakyti, kad restauracija yra ekonomiškai sėkminga, jeigu jai baigiantis BVPvg pasiekia ES vidurkį? (tikrai pasieksime, Sostinės regiono/Vilniaus apskrities BVPg jau pasiekė ir pranoko)?

Pirma, ES vidurkis priklauso ne vien nuo ūkio raidos rezultatų, bet ir nuo to, kaip kinta ES narių ratas. Įstojus turtingai šaliai, jis pakyla. Jeigu didelė turtinga šalis išstoja arba įstoja didelė neturtinga, jis smunka. O JAV sienos nuo XIX a. nesikeičia.

Antra, amerikietišką standartą galima taikyti, vertinant šalies ekonominę pažangą ir tais laikais, kai ES dar nebuvo.

Bet iš kur sužinoti, koks bus JAV BVPvg 2040 m. ????????????????

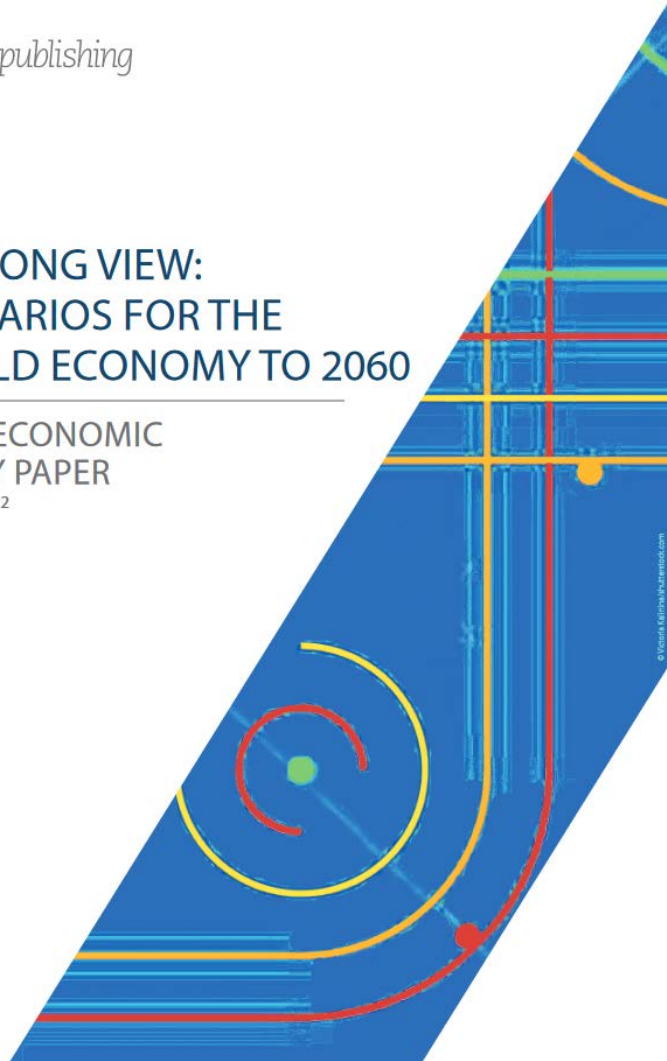
OECD (Organisation for Cooperation and Development). 2018. The Long View: Scenarios for the World Economy to 2060.

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/b4f4e03e-en.pdf?expires=1712569686&id=id&accname=guest&checksum=C6ED96D4BC5D36CFFC92111EBBDB7D29>

OECD *publishing*

THE LONG VIEW: SCENARIOS FOR THE WORLD ECONOMY TO 2060

OECD ECONOMIC
POLICY PAPER
July 2018 No. 22

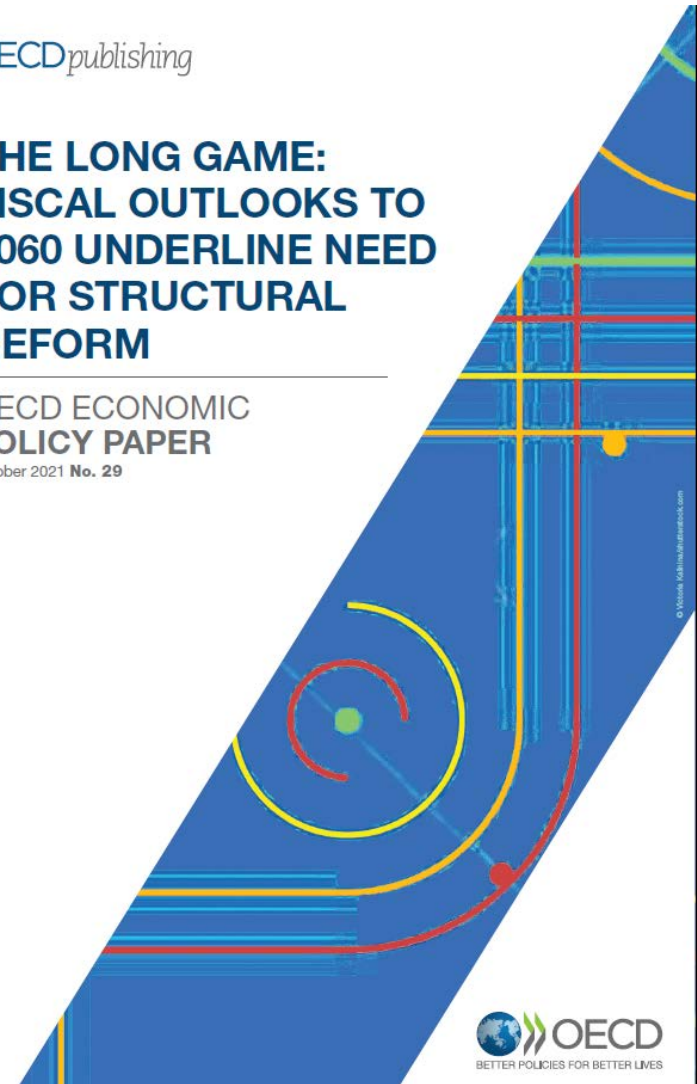

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/a112307e-en.pdf?expires=1712512097&id=id&accname=guest&checksum=D42D4803E191629E5D4C1D3FE161B698>

OECD *publishing*

THE LONG GAME: FISCAL OUTLOOKS TO 2060 UNDERLINE NEED FOR STRUCTURAL REFORM

OECD ECONOMIC
POLICY PAPER
October 2021 No. 29

 OECD
BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES

Palengvinta (2) užduoties versija AST (Amerikietiško standarto testas, American standard test):

Lietuvos BVPvg augimo tempai (metiniai sudėtiniai %)		JAV	Lietuvos BVPvg pokytis (JAV = 100%)
1913-1938 m.	1,25%	0,16%	nuo 26,21% iki 34,38%
1938-1989 m.	2,79% (Sovietų Sąjungos 2,37%)	2,48%	nuo 34,38% iki 39,97%
1973-1989 m.	1,22%	2,04%	nuo 45,23% iki 39,97%
1989-2018 m.	2,17%	1,42%	nuo 39,97% iki 49,46%
2018-2040 m. (OECD prognozė)	2,28% (faktinis paskutinio dešimtmečio augimas – apie 4%)	1,17%	nuo 49,46% iki 62,88%

Jeigu Lietuvos ūkis 2018–2040 m. augtų OECD prognozuotais 2,28%, atotrūkis nuo JAV sumažėtų 13,42 procentinių punktų, bet 70% (50 030 int\$ 2011) taikinio vis dar nepasiektume). Tam reikia, kad 2018-2040 m. metinis augimo tempas būtų bent 2,78%. Jeigu paskutinio dešimtmečio metinis augimo tempas (apie 4%) išliktų, tai būtų išlaikyta ne tik sunkesnioji, bet ir palengvinta 2-os užduoties versija

Palengvinta (3) užduoties versija JST (Japoniško standarto testas, Japan standard test):

Pokomunistinė restauracija/atkūrimas yra sveikatiškai sėkminga, jeigu restauracijos periodo pabaigoje VTGT skirtumas tarp šalies, kurioje buvo atkurta kapitalistinė rinkos ekonomika, ir sveikatiškai pažangiausios pasaulio šalies (Japonija) sumažėja.

UN DESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs). 2021. *World Population Prospects 2019* <https://www.un.org/en/desa>

	Lithuania			Japan		
	Females	Males	Both	Females	Males	Both
1989	76,21	66,84	71,66	81,80	75,97	78,98
2018	80,60	70,91	75,91	87,36	81,27	84,37
Difference 1989/2018	4,39	4,07	4,25	5,56	5,3	5,39
Increase per decade 1989/2018	1,51	1,40	1,47	1,92	1,83	1,86
2040 UN forecast	83,37	74,09	78,77	89,91	83,72	86,79
Lag behind Japan 1989	5,59	9,13	7,32	Na	Na	Na
Lag Japan 2018	6,76	10,36	8,46	Na	Na	Na
Lag behind Japan 2040	6,54	9,63	8,02	Na	Na	Na
Japanese standard test solved ?	No	No	No	Na	Na	Na

2004-2022 m. pailgėjo nuo 71,96 iki 74,3, arba 1,32 metų per dekadą

Lietuviškoji restauracija bus sveikatiškai sėkminga, jeigu 2040 m. skirtumas tarp Lietuvos ir Japonijos moterų VTGT bus mažesnis nei 5,59 metai, vyrų 9,13, o visai populiacijai 7,32 metų.

Kitaip sakant, moterų VTGT turėtų būti >84,32 metų (JT numato >83,37), vyrų 76,4 metai (JT prognozė 74,09 metai), bendra 79,47 metai (JT prognozė 78,77 metai).

Tai reiškia, kad VTGT ilgėjimo tempas turi pagreitėti moterims nuo 1,51 metų per dekadą 1989-2018 iki 1,69 metų 2018-2040, vyrams nuo 1,40 iki 2,5 metų, o visai populiacijai nuo 1,47 iki 1,62 metų. Tai vis dar gana sunkios, bet vis dėlto realistiškos gairės, palyginus su reikalavimu padidinti dekadinį VTGT greitį 2018-2040 m. iki >4,5 ir/arba > 5,37 metų. Palengvintai testo versijai išlaikyti pakaktų 2008-2018 m. pademonstruoto VTGT didėjimo tempo (4,21 metai)

Palengvinta (4) užduoties versija (Olandiško standarto testas, OST Dutch standard test)

(I):

Pokomunistinė restauracija/atkūrimas yra somatiškai sėkminga, jeigu restauracijos periodo pabaigoje vidutinio 18mečių vyrų vidutinio ūgio skirtumas tarp šalies, kurioje buvo atkurta kapitalistinė rinkos ekonomika, ir somatiškai pažangiausios pasaulio šalies (Olandija) sumažėja. Paskutinius 50 metų olandų vyrai išlieka planetos ūgio čempionai

Birth year/aged 18 year	Lithuania			Netherlands		
	Lower 95% CI bound	Mean height (cm) at 18 years	Upper 95% CI bound	Lower 95% CI bound	Mean height (cm) at 18 years	Upper 95% CI bound
Height of 1971/1989 cohort	175.01	177.42	179.84	178.85	181.35	183.76
Height of 1989/2007 cohort	176.59	179.20	181.83	181.37	183.22	185.07
Lag behind Dutch 1989	Na	3,93	Na	Na	Na	Na
Change 1989/2007	Na	1.78 (0.99)	Na	Na	1.88 (1.04)	Na
Lag behind Dutch 2007	Na	4.02	Na	Na	Na	Na
Height of 2001/2019 cohort	177.22	180.09	183.02	181.37	183.46	185.60
Lag behind Dutch 2019	Na	3.37	Na	Na	Na	Na
Change 2007-2019	Na	0.89 (0.75)	Na	Na	0.23 (0.20)	Na
2022/2040 Expected height	Na	181,67	Na	Na	183,88	Na
Expected change		1,58			0,42	
Expected lag in 2040		2,21			Na	
OIST target value 2040	Na	≥183.36	Na	Na	Na	Na

- 1989 m. 18-mečiai Lietuvos vyrai (177,42 cm) buvo 3,93 cm žemesni už olandų bendraamžius (181,35 cm)
- 1971-1989 m. gimę, taigi augę abiem – ir okupacijos, ir atkurtos nepriklausomybės laikotarpiu jaunuoliai augo kiek lėčiau (0,99 cm per dekadą greičiu) už olandų bendraamžius (1,04 cm), todėl atotrūkis nuo olandų atotrūkis padidėjo iki 4.02 cm.
- Per 12 kartų, augusių jau tik atkurtos nepriklausomybės laikais (1989-2001) ūgio didėjimas sulėtėjo iki 0,75 cm per dekadą. Tačiau olandų ūgio didėjimas sulėtėjo dar labiau – iki 0,20 cm per dekadą.

Palengvinta (4) užduoties versija (Olandiško standarto testas, OST Dutch standard test) (II):

- Atotrūkis tarp lietuvių ir olandų 18-mečių vyrų sumažėjo nuo 3,93 1989 m. iki 3,37 cm 2019 m.
- Jeigu 1989-2001 gimusiųjų pademonstruotas dekadinis ūgio pokyčio tempas (0,75 cm) išliks 2001-2022 gimusių metinėse kohortose, o olandų ūgio dabartinis tempas (0,25 cm) nepadidės, tai tas atotrūkis sumažės iki 2,21 cm: lietuvių ūgis bus 181,67 cm., olandų 183,88 cm.

Taigi OST būtų sėkmingai išlaikytas.

Šia džiugia žinia norėčiau ir baigti.

- Tiesa, 1989-2001 m. gimusiųjų estų (1,48 cm/dek) ir latvių (1,09 cm/dek) ūgis didėjo dar greičiau, ir jeigu 2001-2022 kohortose tas didėjimas vyktų tuo pačiu tempu, tai estai 2040 turėtų pralenkti olandus. Tačiau nenorėdamas gadinti šventinės nuotaikos, šia tema nesiplėsiu.

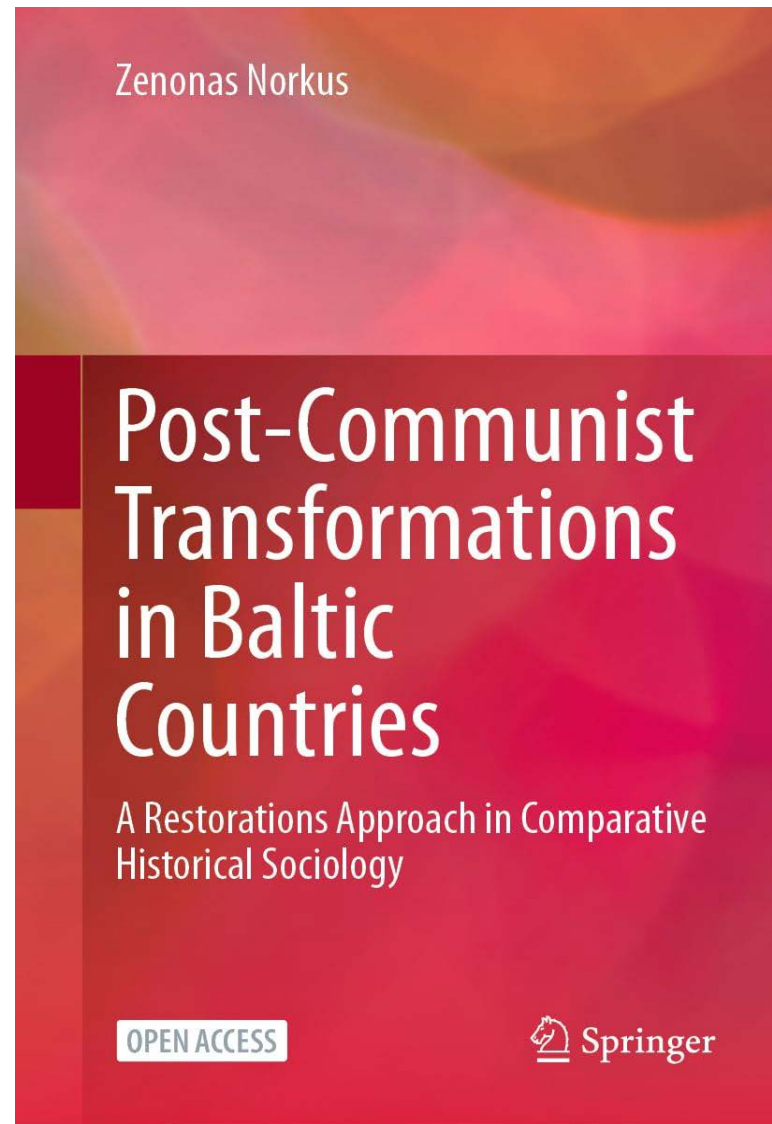
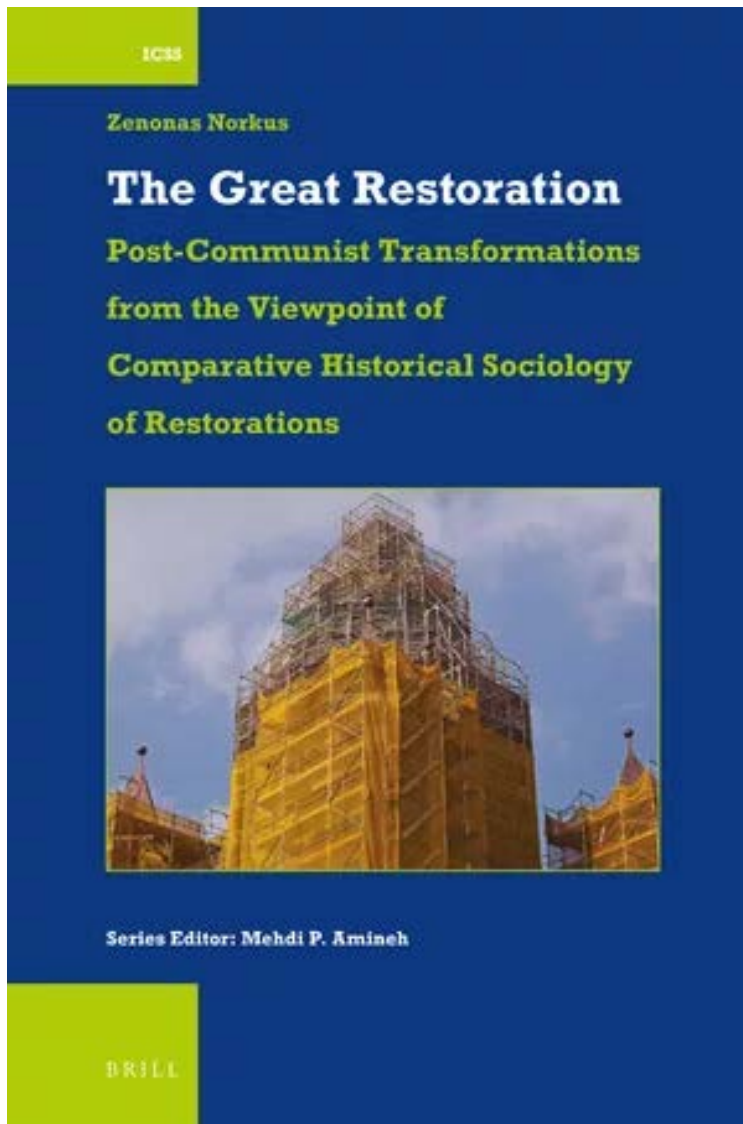
Apibendrinimas (o drauge apie narystės ES reikšmę sėkmingam tarpinio 2040 m. patikrinimo išlaikymui) (I)

Jeigu 2040 m. nepriklausoma demokratinė, su laisvos rinkos ekonomika Lietuvos valstybė tebegzistuos, jos BVPvg bus ne mažiau 70% JAV lygio (pranoks ES vidurkį), o VTGT atotrūkis nuo Japonijos bei vidutinio tais metais 18 metų sulaukusių vyrų ūgio vidurkis nuo Olandijos bus mažesnis palyginus su 1989 m., tai būsime išlaikę atkūrimo tvermės testą ir visus 3 palengvintus atkūrimo veikmės sėkmės testus (max 5 balai).

Tam su kaupu pakanka 2004-2022 m. (nuo įstojimo į ES) pademonstruoto metinio 4,15% BVPvg tempo. Tam pakankamas ir 1989-2001 m. gimusiųjų ūgio tempas. Tačiau 1,32 metų dekadinis VTGT didėjimo tempas 2004-2022 nepakankamas atotrūkiui nuo Japonijos sumažinti

Jeigu VTGT ilgėjimas nepaspartės, išlaikysime 4?

Dėkoju už dėmesį!

zenonas.norkus@fsf.vu.lt

„Raudonoji knyga“ laisvai prieinama internete, „mėlynos“ tekstą visi pageidaujantys gali nusikrauti, pasinaudoję apačioje pateikiamu wetransfer linku (lieka aktyvus 7 dienas)

<https://we.tl/t-e9AHokFiSI> „Mėlynos“ knygos linkas